

Predgovor

HELMI JÄRVILUOMA

Dragi bralec, spoštovana bralka, berete predgovor v *Občutke mest*, pomemben nabor več kot ducata prispevkov, ki tesno tkejo umetnost in znanost transgeneracijskega čutnega izkušanja.

Pričujoče vrstice pišem natanko na dan, ko bodo – upam – razglašeni rezultati ameriških predsedniških volitev. Dogodki, povezani z volitvami, neizogibno vodijo k premisleku o demokratičnih praksah ter pomenu večstranskega izobraževanja in vzgoje državljanov za sposobnost kritičnega mišljenja in delovanja.

Ta premisek se je ob seznanitvi s prispevki v zborniku *Občutki mest* kvečjemu še okreplil. V več poglavjih je namreč naslovljeno vprašanje o tem, kdo in na kakšni osnovi odloča, kaj bomo lahko zaznali v mestu. Avtorji in avtorice se sprašujejo, komu so pravzaprav namenjena mesta, ki se trenutno preobražajo – naj si bo v obliki urbanističnih megaprojektov ali dozdevno majhnih sprememb mestnih

pločnikov in vonjav, skozi procese gentrifkacije ali z ustvarjanjem čutnih oksimoronov.

Raziskovalci projekta SENSOTRA (ERC AdG 694893) so zadnja leta posvetili vprašanju, kako prebivalci in prebivalke Turkuja, Brightona in Ljubljane, pripadniki in pripadnice različnih starostnih in družbenih skupin, doživljajo urbano okolje. Njihove izkušnje so si približali s pomočjo čutnobiografskih metod.

Približno polovica sodelujočih v raziskavi je bila umetnikov oziroma umetnic, delujočih na različnih področjih umetnosti. Čeprav se na koncu nismo poslužili pojma »čutna priča« (*sensewitness*), kot smo sprva načrtovali (pojem »čutna priča« je modificiran po izrazu »ušesna priča« (*ear witness*), ki ga je skoval zvočnokrajinski provokator R. Murray Schafer), smo vseeno želeli premisliti, ali umetniki resnično imajo samo svoje čutne načine oziroma večšine »preiskovanja« urbane resničnosti ter njenih preobrazb in čutov, in če jih imajo, kako se ti načini ali sposobnosti kažejo. Naslov *Občutki mest* že nakazuje odgovor na to vprašanje.

Raziskovalci in raziskovalke SENSOTRE so opravili približno šestdeset čutnobiografskih sprehodov v mestih Turku, Brighton in Ljubljana. Vsakič sta se sprehajala pripadnika oziroma pripadnici dveh različnih generacij: starejša oseba, rojena v tridesetih ali štiridesetih letih preteklega stoletja, in mlajša, rojena med letoma 1990 in 2004. Metodološki dispozitiv poudarja medgeneracijski stik in zgodovinskost izkušenj mest. Obenem je to raziskovalcem in raziskovalkam omogočilo medgeneracijsko primerjavo čutnega doživljanja – njegovo (ne)soizmernost.

Ameriški državljani in državljanke so dosedanjemu predsedniku odčitali lekcijo. Mirno so se uprli pozivom najmočnejšega človeka v državi po prekinitvi štetja glasov. Kot bi z vidika demokratične prakse moral biti hvaležen dosedanji predsednik, tako bi morali biti vsi politiki hvaležni, ko se ljudje uprejo in branijo njim pomembna čutna bogastva ter druge specifike lokalnih okolij. Estetika okolja pripada vsem.

Zbornik *Občutki mest* ponuja edinstveno zbirko spisov priznanih raziskovalcev in raziskovalk, umetnik in umetnic, zbirko, polno relacijskega zaznavanja in izkušenj kraja. Urednikom in avtorjem ter avtoricam knjige lahko zato le čestitam in upam, da bo našla vsestransko bralstvo, ki si ga zasluži.

O AVTORICI

Helmi Järviluoma, zaslužna profesorica, Šola za humanistiko, Univerza Vzhodne Finske, helmi.jarviluoma@uef.fi